

М. А. Грига,

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник наукової лабораторії

з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1,

Національна академія внутрішніх справ, м. Київ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4561-712X>

О. М. Брисковська,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,

провідний науковий співробітник наукової лабораторії

з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1,

Національна академія внутрішніх справ, м. Київ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6902-9969>

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ У РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ

Мета статті полягає в аналізованні напрямів використання спеціальних знань під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом для підвищення ефективності протидії таким кримінальним правопорушенням. **Методологія.** Методологічним підґрунтям роботи стало використання як загальнонаукових, так і спеціальних методів наукового пізнання, зокрема: узагальнення, аналіз та синтез – для вироблення достовірних висновків в результаті опрацювання сукупності наукових та емпіричних джерел за обраною тематикою; системно-структурний – для вироблення системи спеціальних знань, якими послуговуються під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом, та забезпечення комплексного характеру дослідження. **Наукова новизна.** Зроблено спробу визначити форми та умови ефективності використання спеціальних знань під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом, окреслено види та можливості окремих видів судових експертиз у таких провадженнях, зважаючи на вимоги сьогодення; сформовано певні рекомендації на основі виявлених недоліків. **Висновки.** Використання спеціальних знань у провадженнях щодо незаконного заволодіння транспортним засобом є важливим інструментом для підвищення оперативності та результативності таких розслідувань в умовах перманентного підвищення рівня «професіоналізму» представників злочинного світу і стрімкого розвитку й модернізації автомобільної промисловості. Умовою підвищення рівня ефективності використання спеціальних знань для вирішення завдань досудового розслідування є комплексний підхід, що виявляється як у поєднанні різних форм використання спеціальних знань на різних етапах провадження, так і у призначенні комплексних судових експертиз для вирішення важливих завдань слідства. Формами використання спеціальних знань під час розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень найчастіше є: проведення експертиз; отримання консультацій спеціалістів із питань, які потребують спеціальних знань; участь спеціалістів у проведенні слідчих (розшукових) дій; допиті експерта. Затребуваним під час розслідування проваджень, що розглядаються, є проведення транспортно-товарознавчої, трасологічної, технічної експертизи документів, а також, зважаючи на новітні способи вчинення досліджуваних кримінальних правопорушень, телекомунікаційної та експертизи комп'ютерної техніки і програмних продуктів. Негативний вплив на результати експертиз у досліджуваних провадженнях може чинити необізнаність замовників щодо наявності та можливостей окремих видів експертиз, некоректне формулювання запитань експертів, неправильне визначення послідовності проведення судових експертиз, що часто зумовлено низьким рівнем взаємодії між представниками експертних установ та органів досудового розслідування.

Ключові слова: спеціальні знання; форми використання спеціальних знань; судова експертиза; спеціаліст; експерт; розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом.

Вступ

З початком війни, в умовах комендантської години, встановлення блокувань і посиленого патрулювання, працівники правоохоронних органів засвідчують зниження загального рівня злочинності на 25 % порівняно з 2021 р. Водночас наголошують на збільшенні кількості окремих видів кримінальних правопорушень, насамперед на ста-

більній тенденції до збільшення незаконних заволодінь транспортними засобами – майже на 86 % проти аналогічного попереднього періоду (*Vplyv viiny na zlochyinnist v Ukraini*, 2022, Lyren 26). Негативний вплив таких кримінальних правопорушень під час війни посилюється в рази, адже відновити втрачений транспортний засіб в умовах суттєвого зниження рівня матеріального забезпечення

громадян і необхідності витратити кошти на більш нагальні потреби майже неможливо. Саме тому швидке й ефективне розслідування досліджуваних кримінально караних діянь наразі вкрай за-требуване (Bohatykov, 2022, s. 49).

Зважаючи на особливості об'єкта та способи вчинення незаконного заволодіння транспортними засобами в сучасних умовах, використання спеціальних знань у розслідуванні таких кримінальних правопорушень є обов'язковою умовою оперативного формування якісної доказової бази. Уже на етапі огляду місця події ними послуговуються, наголошують науковці (Pyrih, 2020, s. 220), не тільки під час виявлення, фіксування та вилучення слідів, а й для загального оцінювання обстановки місця події, проведення попередніх досліджень на місці події, спрямованих на пояснення фактів виникнення певних слідів, місць їх розміщення, часу виникнення й ін., що може свідчити про механізм події в цілому.

Різні аспекти використання спеціальних знань із метою виконання завдань кримінального провадження сьогодні активно вивчають як вітчизняні (Shcherbakovskiy, 2018; Hribov, 2019; Piliukov, 2019; Chornous, 2020; Hora, & Kolesnyk, 2020; Pyrih, 2020; Haidar, 2022; Volkova, 2022), так і зарубіжні (Guerrini, Robinson, Petersen, & McGuire, 2018; Mapes, Stoel, de Poot, Vergeer, & Huyck, 2019; Swan, Plummer, & West, 2020; Crispino, Mousseau, Baechler, Delémont, Roux, & Ribaux, 2021; Daniel, Levi, Pertsev, Issan, Pasternak, & Cohen, 2022) науковці та практики. Особливості використання спеціальних знань у розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із транспортними засобами, розглядалися також у межах дисертаційних досліджень (Bondarenko, 2018; Sezonov, 2018; Drozd, 2019; Siedakova, 2021).

Визнаючи високий науковий рівень цих розвідок і значний ступінь розробленості окресленої проблематики, варто констатувати, що останнім часом кримінальне процесуальне законодавство України зазнало істотних змін, зокрема й у частині запровадження нових видів і форм використання спеціальних знань, порядку залучення спеціалістів до участі у слідчих (розшукових) діях, а також порядку та підстав призначення експертиз. Крім того, зважаючи на перманентне оновлення способів вчинення незаконного заволодіння транспортним засобом в умовах стрімкого розвитку автомобільної промисловості, обрана тематика й надалі потребує подальшого наукового розроблення і є доволі актуальною.

Мета й завдання дослідження

Метою статті є аналізування напрямів використання спеціальних знань під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засо-

бом для підвищення ефективності протидії таким кримінальним правопорушенням.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати комплекс таких завдань:

обґрунтувати необхідність та умови ефективності використання спеціальних знань під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом;

визначити форми використання спеціальних знань під час таких кримінальних проваджень;

з'ясувати види та можливості судових експертиз, які найчастіше призначають у досліджуваних провадженнях і зумовлені особливостями новітніх способів вчинення таких кримінальних правопорушень;

виявити недоліки, які мають місце під час призначення судових експертиз у провадженнях про незаконне заволодіння транспортним засобом.

Виклад основного матеріалу

Спеціальні знання в кримінальному провадженні використовують у різних формах. Більшість науковців, схиляючись до класифікації за ознакою процесуальної регламентації, вирізняють процесуальну та непроцесуальну, деякі ще й змішану форми (Shramko, 2021, s. 89–91). Окремі дослідники більш вдалою вважають класифікацію форм спеціальних знань за видом діяльності, оскільки спеціальні знання не можуть мати процесуальний або непроцесуальний характер, зазначатись або не зазначатись у законі (Bidniak, 2019, s. 46). Не вдаючись до глибокого аналізування наукових підходів щодо класифікації форм використання спеціальних знань у кримінальних провадженнях, звернімося до доробку вчених у межах обраної проблематики.

В. Ю. Дрозд, ґрунтуючись зокрема й на результатах опитування слідчих Національної поліції України з питань розслідування крадіжок з автотransпортних засобів, основними формами використання спеціальних знань під час розслідування крадіжок вважає: залучення спеціаліста до проведення слідчих (розшукових) дій – для збирання криміналістично значущої інформації, застосування науково-технічних засобів тощо (74,8 %); отримання консультації від спеціаліста щодо питань, які потребують спеціальних знань (40,6 %); призначення судових експертиз (100 %). Водночас призначення судової експертизи розглядає як найбільш ефективну та кваліфіковану процесуальну форму використання спеціальних знань у розслідуванні кримінальних правопорушень (Drozd, 2019, s. 166–167).

Підтверджується така позиція дослідженнями й інших науковців. Так, В. В. Сєдакова зазначає, що за результатами вивчення кримінальних

проваджень, анкетування встановлено, що під час досудового розслідування незаконного заволодіння транспортом спеціальні знання використовували у формі: проведення експертиз (100 %); отримання консультації від спеціаліста щодо питань, які потребують спеціальних знань (40 %); участі спеціалістів у проведенні слідчих (розшукових) дій (74 %); допиту експерта (4 %) (Siedakova, 2021, s. 4).

Проте пріоритетним на найближчу перспективу наукова спільнота вважає вдосконалення використання спеціальних знань у розслідуванні кримінальних правопорушень як широке застосування непроцесуальної (консультаційної) форми їх використання (Volkova, 2022, s. 22).

Залучення спеціалістів до проведення слідчих (розшукових) дій чи не найпоширеніша процесуальна форма використання спеціальних знань. Нещодавнє оновлення законодавства для врегулювання діяльності спеціаліста передбачає надання йому більш широких повноважень. Так, згідно із ч. 1 ст. 71 КПК України спеціаліст у кримінальному провадженні під час досудового розслідування і судового розгляду може надавати не лише консультації, а й пояснення, довідки та висновки з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок.

Немає будь-яких обмежень щодо залучення сторонами кримінального провадження різних спеціалістів, якщо таке не суперечить вимогам ст. 71 КПК України. У процесі слідчих дій за допомогою технічних засобів спеціалісти провадять, констатують науковці і практики (Piliukov, 2019, s. 242;), фото- та відеофіксацію обстановки, допомагають слідчому у виявленні та вилученні слідів кримінального правопорушення, носіїв комп'ютерних даних, необхідних документів, а також виготовляють схеми, зліпки, копії, зразки окремих матеріальних об'єктів. Крім того, мають право ставити запитання учасникам процесуальної дії та надавати письмові пояснення стороні, яка їх залучила, звертати увагу учасників слідчої (розшукової) дії на характерні обставини чи особливості речей, документів, слідів.

Як засвідчують дослідження (Siedakova, 2021, s. 204; Bohatykov, 2022, s. 50), у провадженнях про незаконне заволодіння транспортним засобом фахові знання спеціаліста використовували переважно у формі його залучення до участі в таких слідчих (розшукових) діях, як огляд місця події, огляд документів і речових доказів, слідчий експеримент, де він надавав сприяння слідчому у виявленні та фіксуванні слідів кримінального правопорушення та у використанні технічних засобів.

Незамінними для таких проваджень можуть стати спеціальні знання працівників підприємств

із виготовлення, розроблення або встановлення автотранспортних систем охоронної сигналізації. Згідно із ч. 2 ст. 71 КПК України такі спеціалісти, крім безпосередньої технічної допомоги, можуть надати консультації щодо визначення способів, знарядь і засобів подолання систем охорони на окремо взятому транспортному засобі відповідної марки, моделі, модифікації. Спеціалістів такого фаху доцільно залучати до консультативної допомоги з питань проведення спеціальних операцій під час пошуку транспортних засобів, якими незаконно заволоділи, для можливості застосування різного спеціального обладнання з метою встановлення місця розміщення безперервно працюючих пригнічувачів сигналів – глушилок. Залучають таких спеціалістів, щоб отримати інформацію про переміщення та вихід на зв'язок із транспортними охоронними системами, встановленими на викраденому транспортному засобі тощо.

Відповідні знання та навички мають також працівники галузі автомобілебудування, представництв, дилерських мереж з обслуговування транспортних засобів різних марок, фахівці станцій технічного обслуговування. Крім цього, залучення таких спеціалістів дасть можливість ідентифікувати ключі транспортних засобів, вилучених під час обшуків у підозрюваних. За вилученими ключами фахівці дилерських центрів допоможуть ідентифікувати VIN-коди (ідентифікаційні номери) викрадених автомобілів. Утім, найбільш ефективною та кваліфікованою процесуальною формою використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень усе ж вважають призначення судової експертизи. «Сутність проведення експертизи полягає в тому, що органи досудового розслідування й суду встановлюють фактичні дані, які неможливо встановити іншим шляхом і які мають суттєве значення для кримінального провадження» (Piliukov, 2019, s. 242).

Під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом залежно від обставин конкретного провадження можуть призначати такі види (підвиди) експертиз:

криміналістична: трасологічна (експертиза слідів рук чи дактилоскопічна експертиза); технічна експертиза документів; матеріалів, речовин та виробів (нафтопродуктів і пально-мастильних матеріалів; лакофарбових матеріалів і покриттів; скла; волокнистих матеріалів тощо);

інженерно-технічна: інженерно-транспортна (автотехнічна, транспортно-трасологічна); телекомунікаційна; електротехнічна; комп'ютерно-технічна;

товарознавча: найчастіше призначають транспортно-товарознавчу.

Цей перелік, що, очевидно, не вичерпний, визначається умовами та потребами конкретного провадження.

Зупинімося на тих судових експертизах, які найчастіше призначають під час розслідування аналізованих кримінальних правопорушень.

Залежно від складності провадження й обставин, що підлягають з'ясуванню, можуть призначати комісійну (залучено не менше ніж два експерти однієї спеціальності) або комплексну судову експертизу.

Загалом транспортний засіб становить об'єкт трасологічної експертизи. Найбільш затребуваним у досліджуваній категорії проваджень такі її підвиди, як експертиза слідів рук (дактилоскопічна); слідів пошкоджень на об'єктах; слідів нашарувань на об'єктах; експертиза знарядь, агрегатів, інструментів і залишених ними слідів; ідентифікація цілого за частинами; експертиза слідів знаряддя та інструментів; експертиза слідів транспортних засобів; експертиза замикальних і контрольних засобів; експертиза слідів поділу цілого на частини; експертиза рельєфних знаків на металі, пластмасі та інших матеріалах.

Необхідність проведення таких досліджень, зауважують фахівці (Voichenko et al., 2015, s. 260), постає, «наприклад, коли необхідно вирішити питання про заміну (чи відсутність такої) ідентифікаційних номерів (кузова, двигуна), встановлення року випуску, заміну носіїв даних про автомобіль (номерної і кодової табличок тощо). Проте для вирішення питання про заміну номера кузова шляхом заміни панелі з номерною площадкою призначають комплексну судово-хімічну (дослідження лакофарбового покриття) і трасологічну експертизи. Питання про заміну вузлів та агрегатів, про переобладнання транспортного засобу вирішують комплексною трасологічною й автотоварознавчою експертизою».

Трасологічною експертизою встановлюють придатність слідів для ідентифікації, час, а також механізм, послідовність їх утворення, інші обставини. При цьому питання ставлять, зважаючи на конкретні обставини розслідуваного кримінального правопорушення.

Якщо для прибуття до місця запланованого незаконного заволодіння транспортним засобом і його супроводу від місця незаконного заволодіння до місця приховання зловмисники використовували автомобіль, на місці події можуть бути виявлені сліди протекторів його шин. Експертизою цих слідів можна визначити таке: одним або кількома транспортними засобами залишено сліди; яким видом транспорту залишено конкретний слід; якою є модель шини, що залишила сліди на місці події; у якому напрямку рухався автотransпортний засіб.

Експертизою слідів знарядь злочину вирішують завдання з ідентифікації знаряддя злочину або інструмента за залишеними ним слідами, визначення способу злочину, характеристики знаряддя злочину тощо. При цьому слідчий не має самостійно вчиняти будь-яких дій із замком дверей приміщення, де зберігався транспортний засіб, чи самого транспортного засобу, аби не призвести до знищення наявних на механізмах замку слідів злочину, що спричинить втрату доказової інформації.

Як стверджують практики (*Pry cherhovomu doslidzhenni vyjavleno avtomobil zi zminenym nomerom*, b.d.), поширення набув метод використання автомобільного брухту, коли зловмисники купують пошкоджений автомобіль, демонтують із нього оригінальні заводські таблички, деталі з ідентифікаційними номерами та переставляють їх на інший транспортний засіб. Заміни номерних позначень також маскують ремонтно-зварювальними роботами або використовують метод навмисного їх пошкодження корозією з метою приховати ознаки таких змін. Коли призначають експертизу рельєфних знаків (Sezonov, 2019, s. 195), об'єктом дослідження якої можуть бути відновлені спилані (забиті), слабовидимі номери, інші рельєфні зображення на різного роду виробках, установлюють факт і спосіб змінення зображення.

У кримінальному провадженні про незаконне заволодіння транспортним засобом транспортно-товарознавча експертиза є обов'язковою. З її допомогою визначають, зокрема, ринкову вартість колісних транспортних засобів, їх складників, розмір вартості матеріальних збитків, заподіяних власнику або володільцю колісних транспортних засобів, їх складників унаслідок пошкодження останнього.

Під час цих досліджень експерт може дати відповіді на такі запитання: Яка ринкова вартість дорожнього транспортного засобу (зазначають його марку, модель і державний реєстраційний номер) на дату оцінювання (зазначають дату, на яку визначають його вартість)? Яке значення становить величина втрати товарної вартості дорожнього транспортного засобу на дату оцінювання (зазначають дату, на яку визначають його вартість)? Яка вартість матеріального збитку (шкоди), завданого власнику дорожнього транспортного засобу (зазначають прізвище, ім'я та по батькові власника, марку, модель дорожнього транспортного засобу, його державний реєстраційний номер) унаслідок (зазначають подію, що призвела до матеріальної шкоди) на дату оцінювання (зазначають дату, на яку визначають вартість)? Чи можливо провести ремонтно-відновлювальні роботи пошкодженого дорожнього транспортного засобу (його складників)? Якщо можливо, то який обсяг, характер і

вартість цих робіт на дату оцінювання (зазначають дату, на яку проводять оцінювання майна)? та ін.

На дослідження експертові надають дорожній транспортний засіб і документацію, що стосується його реєстрації, матеріали розслідування події, що призвела до матеріальної шкоди, документи, у яких зафіксовано інші вихідні дані, необхідні для вирішення поставленого питання (*Ministerstvo yustytzii Ukrainy*, 1998, Zhovten 08, Naukovo-metodychni rekomendatsii, rozd. IV, hl. 2, p. 2.3).

Розробляючи теоретичні положення та практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення організації і тактики досудового розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом, В. В. Седакова, ґрунтуючись на відповідному нормативному акті, ухваленому компетентним органом, наголошує (Siedakova, 2021, s. 209), що «слідчий повинен забезпечити можливість огляду дорожнього транспортного засобу та належні безпечні умови (освітлення, вільний доступ, можливість огляду дорожнього транспортного засобу з різних боків тощо). А у разі потреби – виклик зацікавлених осіб на технічний огляд дорожнього транспортного засобу (після узгодження з експертом дати, місця та часу проведення огляду)».

Сьогодні незаконні заволодіння транспортними засобами вчиняють переважно з використанням телекомунікаційних засобів. Тому, зважаючи на обставини конкретного провадження, доцільно призначати експертизу телекомунікаційних систем і засобів. Останнім часом набули значного поширення (Vlasenko, 2022, s. 170) незаконні заволодіння транспортним засобом за допомогою технічного пристрою кодграбера, ретранслятора в системах безключового доступу (smart key), злому електронних систем. Спеціальний технічний засіб отримання інформації (кодграбер) здатний перехопити та запам'ятати код брелока сигналізації, а в разі потреби вимкнути сигналізацію. Цим приладом із ретрансляцією (сигнал передається від об'єкта до об'єкта на великих відстанях через спеціальні допоміжні пристрої) послуговуються професіонали-викрадачі для злому автосигналізації і систем іммобілайзерів, у яких вбудовані складні системи кодування. Приміром слугуватиме діалоговий код. Подовжувач штатного ключа (так звану вудку) зловмисники використовують як підсилювач сигналу від картки-ключа, що є у водія, який вийшов із машини, застосовуючи для злому два ретранслятори, через які передають як запитуваний сигнал, так і сигнал у відповідь.

У постанові про призначення експертизи, предметом дослідження якої є кодграбер чи спеціальні ретранслятори сигналу, перед експертами, зазначають фахівці (Kozhevnikov, 2017, s. 95; Vlasenko, 2022, s. 170), ставлять такі запитання:

Чи може наданий пристрій приймати і передавати сигнали, надіслані з приладів автомобільної сигналізації? Чи дозволяє наданий пристрій обробляти дані, отримані від приладів автомобільної сигналізації?

Зловмисники-професіонали дуже легко зламують електронну систему автомобіля, обходячи увімкнений іммобілайзер, який має унеможливити запуск двигуна без «рідного» ключа. Різні моделі таких пристроїв працюють за схожими схемами. Тому на чорному ринку можна придбати так звані заводилки – спеціальні прилади для певних марок авто, що під'єднують до штатного діагностичного роз'єму або до CAN-шини (до якої можна дістатися, просвердливши невеликий отвір у задніх дверях) (Vlasenko, 2022, s. 170). Складні пристрої можуть читати пін-коди іммобілайзерів і програмувати транспондери, які до них входять. Є й альтернативний метод – дублювання деяких встановлених модулів, що найпростіший для викрадача. Досвідчений зловмисник за якісь хвилини може замінити в автомобілі «рідний» електронний блок управління, запобіжний модуль і рідер замка запалювання на зовнішні, «прописані» між собою, і легко завести автомобіль, не маючи «рідного» ключа (*TOP-10 sposobiv vykradennia avtomobilia*, b.d.). У такому разі потрібно призначати експертизу комп'ютерної техніки та програмних продуктів (*Ministerstvo yustytzii Ukrainy*, 1998, Zhovten 08, Naukovo-metodychni rekomendatsii, rozd. II, hl. 13). На вирішення експерту можуть бути поставлені, зокрема, такі запитання: Яке цільове призначення програмного забезпечення, що наявне на комп'ютерно-технічному пристрої? Чи можливо за допомогою встановленого програмного забезпечення пошкодити електронну систему автомобіля? Чи можливо за допомогою встановленого програмного забезпечення проникнути до салону автомобіля чи запустити двигун? Чи містить носій досліджуваного комп'ютера дані про певні (зазначити, які саме) дії користувача? Чи можливо виконання певних дій за допомогою цього програмного продукту? Чи можливе вирішення певного завдання за допомогою цього програмного продукту? Чи реалізовані у цьому програмному продукті (програмному коді) функції, передбачені технічним завданням для його розроблення?

У разі, коли зловмисники підробили або вготували повністю підроблені свідоцтво про реєстрацію технічного засобу та інші документи, у кримінальних провадженнях про незаконне заволодіння транспортними засобами проводять технічну експертизу документів (*Ministerstvo yustytzii Ukrainy*, 1998, Zhovten 08, Naukovo-metodychni rekomendatsii, rozd. I, hl. 3). Її підвид – експертиза за реквізитів документів, серед основних завдань

якої: установлення факту і способу внесення змін до документів та виявлення їх первинного змісту; виявлення залитих, замазаних, вицвілих та інших слабо видимих або невидимих текстів (зображень), а також текстів (зображень) на обгорілих і згорілих документах; визначення відносної давності виконання документа або його фрагментів, а також послідовності нанесення штрихів, що перетинаються; ідентифікація особи, яка виготовила зображення відтиску печатки за особливостями навичок виконавця та ін. (Vlasenko, 2022, s. 169).

Отже, ідеться про комплексний характер застосування спеціальних знань для досягнення високих результатів, вирішуючи завдання досудового розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом.

До того ж, варто наголосити, неефективне використання знань спеціаліста, насамперед під час огляду місця події та на початковому етапі розслідування, позначається на результативності застосування знань експерта та, зрештою, призводить до втрати можливості отримати необхідну доказову інформацію стосовно тих чи тих обставин розслідуваного кримінального правопорушення. Водночас грамотне, уміле використання знань сприяє виявленню та фіксуванню слідів кримінального правопорушення. Спеціалісти надають допомогу, коли необхідно визначити, у якій галузі знань має бути призначена відповідна експертиза, які поставити запитання для з'ясування, сформулювати їх. Ґрунтовне, коректне формулювання запитань потребує від слідчого, дізнавача, судді високого рівня обізнаності щодо можливостей того чи іншого виду судової експертизи. Саме тому науковці і практики активно висловлюються про доцільність залучення експертів для надання допомоги (у формі консультацій) для правильного формулювання запитань (визначення предмета експертизи), переліку необхідних об'єктів тощо. При цьому, наголошують, не завжди можливо або доцільно вилучити з об'єктів на місці події такі джерела доказової інформації, як мікросліди, сліди рук, сліди біологічного походження, окремі матеріали та речовини. Тому варто насамперед призначати ті експертизи, що досліджують сліди, які можуть бути легко знищені, або можна розглянути варіант про призначення комплексної експертизи (Sezonov, 2019, s. 197).

Проте, оцінюючи ситуацію в Україні, науковці (Нора, & Kolesnyk, 2020, s. 32) констатують, що наразі «існує безліч проблем, пов'язаних з ефективністю інформаційного забезпечення судово-експертних досліджень. Однією з них є те, що замовник (сторони обвинувачення й захисту, судді) не повною мірою володіють інформацією щодо сучасних можливостей судової експертизи, а ви-

конавець (експерт) не знає, що саме потрібно їм. З одного боку є необхідність широкого використання експертних технологій, особливо при розслідуванні тяжких злочинів, що мають складний механізм матеріальної взаємодії, а з іншого – організаційна та процесуальна автономія відомчих експертних установ значно ускладнює їх ефективну взаємодію. В результаті сторони кримінального провадження не бачать можливостей і перспектив відповідних експертних досліджень, а експерт не володіє інформацією щодо подій й питань, суттєвих для досудового розслідування».

Наукова новизна

Зроблено спробу визначити форми та умови ефективності використання спеціальних знань під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом, окреслено види та можливості окремих видів судових експертиз у таких провадженнях, зважаючи на вимоги сьогодення; сформовано певні рекомендації на основі виявлених недоліків.

Висновки

1. Використання спеціальних знань у провадженнях щодо незаконного заволодіння транспортним засобом є важливим інструментом для підвищення оперативності та результативності таких розслідувань в умовах перманентного підвищення рівня «професіоналізму» представників злочинного світу і стрімкого розвитку й модернізації автомобільної промисловості. Умовою підвищення рівня ефективності використання спеціальних знань для вирішення завдань досудового розслідування є комплексний підхід, що виявляється як у поєднанні різних форм використання спеціальних знань на різних етапах провадження, так і у призначенні комплексних судових експертиз для вирішення важливих завдань слідства.

2. Формами використання спеціальних знань під час розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень найчастіше є: проведення експертиз; отримання консультацій спеціалістів із питань, які потребують спеціальних знань; участь спеціалістів у проведенні слідчих (розшукових) дій; допити експерта.

3. Затребуваним під час розслідування проваджень, що розглядаються, є проведення транспортно-товарознавчої, трасологічної, технічної експертизи документів, а також, зважаючи на новітні способи вчинення досліджуваних кримінальних правопорушень, телекомунікаційної та експертизи комп'ютерної техніки і програмних продуктів.

4. Негативний вплив на результати експертиз у досліджуваних провадженнях може чинити необізнаність замовників щодо наявності та мож-

ливостей окремих видів експертиз, некоректне формулювання запитань експертові, неправильне визначення послідовності проведення судових експертиз, що часто зумовлено низьким рівнем взаємодії між представниками експертних установ та органів досудового розслідування.

References

- Bidniak, H. S. (2019). *Teoriia i praktyka vykorystannia spetsialnykh znan pry rozsliduvanni shakhraistv*: monohrafiia, Dnipropetrovsk. derzh. un-t vnutr. sprav. Dnipro: Dnipropetr. derzh. un-t vnutr. sprav. 152 s. [in Ukrainian].
- Bohatykov, O. (2022). Features of the Mechanism of Unlawful Appropriation of Vehicles During Martial Law. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 12(2), 48–56.
DOI: <https://doi.org/10.56215/04221202.48>
- Boichenko, S. B., Boiarov, V. I., Budko, T. V., Varfolomeieva, T. V., Honcharenko, V. H., Honcharenko, S. V., Hora, I. V., Kolesnyk, V. A., & Popov, Yu. P. (2015). *Ekspertyzy u sudochynstvi Ukrainy*: nauk.-prakt. posib. Kyiv: Yurinkom Inter. 504 s. [in Ukrainian].
- Bondarenko, V. V. (2018). *Rozsliduvannia zlochyniv, poviazanykh iz znyshchenniam, pidrobkoiu abo zaminoiu nomeriv vuzliv ta ahrehativ transportnoho zasobu* [Dysertatsiia kandydata yurydychnykh nauk, Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav]. Kyiv. 288 s. [in Ukrainian].
- Chornous, Yu. M. (2020). Kryminalistychnе zabezpechennia kryminalnoho provadzhennia: rivni, napriamy i formy realizatsii [Criminal provision of criminal proceedings: levels, directions and forms of implementation]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*, 65, 40–51 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.04>
- Crispino, F., Mousseau, V., Baechler, S., Delémont, O., Roux, C., & Ribaux, O. (2021). Forensic Science Understanding by Police Managers: New Opportunities to Re-think Its Involvement in Policing. In Nolan, J. J., Crispino, F., Parsons, T. (Eds.). *Policing in an Age of Reform. Palgrave's Critical Policing Studies*. (117–132). Palgrave Macmillan, Cham.
DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-56765-1_8
- Daniel, O., Levi, A., Pertsev, R., Issan, Y., Pasternak, Z., & Cohen, A. (2022). Technical note: The Next Step – a semi-automatic coding and comparison system for forensic footwear impressions. *Forensic Science International*, 337, 111378.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2022.111378>
- Drozd, V. Yu. (2019). *Rozsliduvannia kradyzhok z avtotransportnykh zasobiv* [Dysertatsiia doktora filosofii, Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav]. Kyiv. 237 s. [in Ukrainian].
- Guerrini, C. J., Robinson, J. O., Petersen, D., & McGuire, A. L. (2018). Should police have access to genetic genealogy databases? Capturing the Golden State Killer and other criminals using a controversial new forensic technique. *PLoS biology*, 16(10), e2006906.
DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pbio.2006906>
- Haidar, O. V. (2022). Formy spetsialnykh znan, shcho vykorystovuiutsia pid chas rozsliduvannia taiemnoho vykradennia chuzhoho maina [Forms of special knowledge used during the investigation of secret theft of someone else's property]. *Pravo i bezpeka*, 2(85), 29–38 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.2.03>
- Hora, I. V., & Kolesnyk, V. A. (2020). Vykorystannia suchasnykh ekspertnykh tekhnolohii dlia vyrishennia okremykh zadach u tradytsiinykh kryminalistychnykh ekspertyzakh [Use of modern expert technologies for decision of separate tasks in traditional criminalistics examinations]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*, 65, 26–39 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.03>
- Hribov, M. L. (2019). Poniattia ta pravove rehuliuвання vykorystannia spetsialnykh znan, umin i navychok u kryminalnomu provadzhenni [The Concept and Legal Regulation of Using the Special Knowledge, Skills and Abilities in Criminal Proceedings]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*, 1(110), 13–21 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.33270/01191101.13>
- Kozhevnikov, O. A. (2017). Prylady dlia zlamu radiokanalnykh avtomobilnykh syhnalizatsii yak ob'ekt ekspertnoho doslidzhennia. *Kryminalistychnyi visnyk*, 2(28), 91–96. http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/16757/1/Visnik_2-28-2017-91-96.pdf [in Ukrainian].
- Mapes, A. A., Stael, R. D., de Poot, C. J., Vergeer, P., & Huyck, M. (2019). Decision support for using mobile Rapid DNA analysis at the crime scene. *Science & Justice*, 59(1), 29–45.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.scijus.2018.05.003>
- Ministerstvo yustytysii Ukrainy. (1998, Zhovten 08). *Naukovo-metodychni rekomendatsii z pytan pidhotovky ta pryznachennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen*: zatv. nakazom No 53/5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#top> [in Ukrainian].
- Piliukov, Yu. O. (2019). Vykorystannia spetsialnykh znan u kryminalnykh provadzhenniakh [Use of special skills in criminal proceedings]. *Aktualni problemy pravoznavstva*, 4(20), 240–245 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.35774/app2019.04.240>
- Pyrih, I. V. (2020). Fiksatsiia rezultativ doslidnytskoi diialnosti spetsialistiv na mistsi podii [Fixing results of research activities of specialists at the scene of crime]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*, 65, 220–229 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.21>

- Pry chervovomu doslidzhenni vyjavleno avtomobil zi zminenym nomerom. (2020, Sichen 06). ndekc.ck.ua. <https://ndekc.ck.ua/novini/661-pri-chergovomu-doslidzhenni-viyavleno-avtomobil-zi-zminenim-nomerom.html> [in Ukrainian].
- Sezonov, V. S. (2018). *Kompleksne ekspertno-kryminalistychne doslidzhennia transportnykh zasobiv* [Comprehensive Expert and Forensic Examination of Vehicles] [Dysertatsiia kandydata yurydychnykh nauk, Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav]. Kharkiv. 257 s. [in Ukrainian].
- Sezonov, V. S. (2019). Osoblyvosti pidhotovky ta pryznachennia kryminalistychnoi ekspertyzy transportnykh zasobiv ta reiestratsiinykh dokumentiv [Features of the preparation and appointment of forensic examination of vehicles and registration documents]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*, 19, 191–201 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2019.014>
- Shcherbakovskiy, M. H. (2018). Sutnist, struktura ta tsili vykorystannia spetsialnykh znan u sudochynstvi [Essence, structure and objectives of special knowledge use for legal proceedings]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*, 18, 184–193 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2018.20>
- Shramko, O. M. (2021). *Vykorystannia spetsialnykh znan pid chas rozsliduvannia koruptsiinykh kryminalnykh pravoporushen* [Dysertatsiia doktora filosofii, Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav]. Kyiv. 272 s. [in Ukrainian].
- Sidakova, V. V. (2021). *Rozsliduvannia nezakonnoho zavolodinnia transportnym zasobom* [Dysertatsiia doktora filosofii, Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav]. Kyiv. 271 s. [in Ukrainian].
- Swan, R. H., Plummer, K. J., & West, R. E. (2020). Toward functional expertise through formal education: Identifying an opportunity for higher education. *Educational Technology Research and Development*, 68(5), 2551–2568. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11423-020-09778-1>
- TOP-10 sposobiv vykradennia avtomobilia. (b.d.). 130.com.ua. <https://130.com.ua/top10-sposobov-ugona/> [in Ukrainian].
- Vlasenko, S. (2022). Ussing of special knowledge in the investigate kind of crime as illegal possession of vehicles [Vykorystannia spetsialnykh znan pid chas rozsliduvannia nezakonnoho zavolodinnia transportnym zasobom]. *Visegrad Journal on Human Rights*, 1, 167–171. https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2022/04/VJHR_1_2022.pdf [in Ukrainian].
- Volkova, A. E. (2022). Pidvyshchennia efektyvnosti vykorystannia spetsialnykh znan u rozsliduvanni kryminalnykh pravoporushen: orhanizatsiino-pravovyi aspekt [Increasing the effectiveness of the use of special knowledge in crime investigation: organizational and legal aspect]. *Kryminalistychnyi visnyk*, 1(37), 18–29 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2022-37-1-18>
- Vplyv viiny na zlochynnist v Ukraini. (2022, Lypen 26). Ukrinform. <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3536394-vplyv-viiny-na-zlochynnist-v-ukraini.html> [in Ukrainian].

Список використаних джерел

- Бідняк, Г. С. (2019). *Теорія і практика використання спеціальних знань при розслідуванні шахрайств*: монографія, Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. 152 с.
- Bohatykov, O. (2022). Features of the Mechanism of Unlawful Appropriation of Vehicles During Martial Law. *Law Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 12(2), 48–56. DOI: <https://doi.org/10.56215/04221202.48>
- Бойченко, С. Б., Бояров, В. І., Будко, Т. В., Варфоломеева, Т. В., Гончаренко, В. Г., Гончаренко, С. В., Гора, І. В., Колесник, В. А., & Попов, Ю. П. (2015). *Експертизи у судочинстві України*: наук.-практ. посіб. Київ: Юрінком Інтер. 504 с.
- Бондаренко, В. В. (2018). *Розслідування злочинів, пов'язаних із знищенням, піддробкою або заміною номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу* [Дисертація кандидата юридичних наук, Національна академія внутрішніх справ]. Київ. 288 с.
- Чорноус, Ю. М. (2020). Криміналістичне забезпечення кримінального провадження: рівні, напрями і форми реалізації [Criminal provision of criminal proceedings: levels, directions and forms of implementation]. *Криміналістика і судова експертиза*, 65, 40–51. DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.04>
- Crispino, F., Mousseau, V., Baechler, S., Delémont, O., Roux, C., & Ribaux, O. (2021). Forensic Science Understanding by Police Managers: New Opportunities to Re-think Its Involvement in Policing. In Nolan, J. J., Crispino, F., Parsons, T. (Eds.). *Policing in an Age of Reform. Palgrave's Critical Policing Studies*. (117–132). Palgrave Macmillan, Cham. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-56765-1_8
- Daniel, O., Levi, A., Pertsev, R., Issan, Y., Pasternak, Z., & Cohen, A. (2022). Technical note: The Next Step – a semi-automatic coding and comparison system for forensic footwear impressions. *Forensic Science International*, 337, 111378. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2022.111378>
- Дрозд, В. Ю. (2019). *Розслідування крадіжок з автотransпортних засобів* [Дисертація доктора філософії, Національна академія внутрішніх справ]. Київ. 237 с.
- Guerrini, C. J., Robinson, J. O., Petersen, D., & McGuire, A. L. (2018). Should police have access to genetic genealogy databases? Capturing the Golden State Killer and other criminals using a controversial new forensic technique. *PLoS biology*, 16(10), e2006906. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pbio.2006906>

- Гайдар, О. В. (2022). Форми спеціальних знань, що використовуються під час розслідування таємного викрадення чужого майна [Forms of special knowledge used during the investigation of secret theft of someone else's property]. *Право і безпека*, 2(85), 29–38.
DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.2.03>
- Гора, І. В., & Колесник, В. А. (2020). Використання сучасних експертних технологій для вирішення окремих задач у традиційних криміналістичних експертизах [Use of modern expert technologies for decision of separate tasks in traditional criminalistics examinations]. *Криміналістика і судова експертиза*, 65, 26–39.
DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.03>
- Грібов, М. Л. (2019). Поняття та правове регулювання використання спеціальних знань, умінь і навичок у кримінальному провадженні [The Concept and Legal Regulation of Using the Special Knowledge, Skills and Abilities in Criminal Proceedings]. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*, 1(110), 13–21.
DOI: <https://doi.org/10.33270/01191101.13>
- Кожевніков, О. А. (2017). Прилади для зламу радіоканальних автомобільних сигналізацій як об'єкт експертного дослідження. *Криміналістичний вісник*, 2(28), 91–96. http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/16757/1/Visnik_2-28-2017-91-96.pdf
- Mapes, A. A., Stoel, R. D., de Poot, C. J., Vergeer, P., & Huyck, M. (2019). Decision support for using mobile Rapid DNA analysis at the crime scene. *Science & Justice*, 59(1), 29–45.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.scijus.2018.05.003>
- Міністерство юстиції України. (1998, Zhovten 08). *Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень*: затв. наказом № 53/5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#top>
- Пілюков, Ю. О. (2019). Використання спеціальних знань у кримінальних провадженнях [Use of special skills in criminal proceedings]. *Актуальні проблеми правознавства*, 4(20), 240–245.
DOI: <https://doi.org/10.35774/app2019.04.240>
- Пиріг, І. В. (2020). Фіксація результатів дослідницької діяльності спеціалістів на місці події [Fixing results of research activities of specialists at the scene of crime]. *Криміналістика і судова експертиза*, 65, 220–229.
DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.21>
- При черговому дослідженні виявлено автомобіль зі зміненим номером.* (2020, Січень 06). ndeks.ck.ua/novini/661-pri-chergovomu-doslidzhenni-viyavleno-avtomobil-zi-zminenim-nomerom.html
- Сезонов, В. С. (2018). *Комплексне експертно-криміналістичне дослідження транспортних засобів* [Comprehensive Expert and Forensic Examination of Vehicles] [Дисертація кандидата юридичних наук, Харківський національний університет внутрішніх справ]. Харків. 257 с.
- Сезонов, В. С. (2019). Особливості підготовки та призначення криміналістичної експертизи транспортних засобів та реєстраційних документів [Features of the preparation and appointment of forensic examination of vehicles and registration documents]. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*, 19, 191–201.
DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2019.014>
- Щербаковський, М. Г. (2018). Сутність, структура та цілі використання спеціальних знань у судочинстві [Essence, structure and objectives of special knowledge use for legal proceedings]. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*, 18, 184–193.
DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2018.20>
- Шрамко, О. М. (2021). *Використання спеціальних знань під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень* [Дисертація доктора філософії, Національна академія внутрішніх справ]. Київ. 272 с.
- Седакова, В. В. (2021). *Розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом* [Дисертація доктора філософії, Національна академія внутрішніх справ]. Київ. 271 с.
- Swan, R. H., Plummer, K. J., & West, R. E. (2020). Toward functional expertise through formal education: Identifying an opportunity for higher education. *Educational Technology Research and Development*, 68(5), 2551–2568.
DOI: <https://doi.org/10.1007/s11423-020-09778-1>
- ТОП-10 способів викрадення автомобіля.* (б.д.). [130.com.ua. https://130.com.ua/top10-sposobov-ugona/](https://130.com.ua/top10-sposobov-ugona/)
- Vlasenko, S. (2022). Using of special knowledge in the investigate kind of crime as illegal possession of vehicles [Використання спеціальних знань під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом]. *Visegrad Journal on Human Rights*, 1, 167–171. https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2022/04/VJHR_1_2022.pdf [in Ukrainian].
- Волкова, А. Е. (2022). Підвищення ефективності використання спеціальних знань у розслідуванні кримінальних правопорушень: організаційно-правовий аспект [Increasing the effectiveness of the use of special knowledge in crime investigation: organizational and legal aspect]. *Криміналістичний вісник*, 1(37), 18–29.
DOI: <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2022-37-1-18>
- Вплив війни на злочинність в Україні.* (2022, Липень 26). Укрінформ. <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3536394-vpliv-vijni-na-zlocinnist-v-ukraini.html>

M. Hryha,

Cand. Sc. (Law),

Senior Researcher Scientific Laboratory on Crime Prevention

Educational and Scientific Institute No 1,

National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4561-712X>

O. Bryskovska,

Cand. Sc. (Law), Senior Research,

Leading Research Scientific Laboratory on Crime Prevention

Educational and Scientific Institute No 1,

National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6902-9969>

THE USE OF SPECIAL KNOWLEDGE DURING INVESTIGATION OF ILLEGAL SEIZURE OF A VEHICLE

The purpose of the article is to analyze the ways of using special knowledge during the investigation of illegal possession of a vehicle in order to increase the effectiveness of combating such criminal offenses. **Methodology.** The methodological basis of the work was the use of both general scientific and special methods of scientific knowledge, in particular: generalization, analysis and synthesis – to produce reliable conclusions as a result of processing a set of scientific and empirical sources on the chosen topic; systemic-structural – to develop a system of special knowledge used during the investigation of illegal possession of a vehicle, and to ensure the comprehensive nature of the investigation. **Scientific novelty.** An attempt was made to determine the forms and conditions of the effectiveness of using of special knowledge during the investigation of illegal possession of a vehicle, the types and possibilities of certain types of forensic expertise in such proceedings were outlined, taking into account the requirements of today; certain recommendations were formed based on the identified shortcomings. **Conclusions.** The use of special knowledge in proceedings related to the illegal possession of a vehicle is an important tool for increasing the efficiency and effectiveness of such investigations in the conditions of a permanent increase in the level of "professionalism" of representatives of the criminal world and the rapid development and modernization of the automobile industry. A condition for increasing the level of effectiveness of using of special knowledge to solve pre-trial investigation tasks is a complex approach, which is manifested both in the combination of different forms of using special knowledge at different stages of the proceedings, and in the appointment of complex forensic expertise to solve important investigative tasks. Forms of using special knowledge during the investigation of investigated crimes are most often: carrying out expertise; obtaining expert advice on issues that require special knowledge; the participation of specialists in conducting investigative (search) actions; interrogations of an expert. What is required during the investigation is the conduct of transport-commodity, traceological, and technical expertise of documents, as well as, taking into account the latest methods of committing the investigated crimes, telecommunications and expertise of computer equipment and software products. A negative impact on results of expertise in investigated proceedings can be caused by an ignorance of customers regarding the availability and possibilities of certain types of expertise, incorrect wording of questions to the expert, incorrect determination of the order of forensic expertise, which is often caused by a low level of interaction between representatives of expert institutions and pre-trial investigation bodies.

Keywords: special knowledge; forms of using special knowledge; forensic expertise; specialist; expert; investigation of illegal possession of a vehicle.